

RE-CITY

PLATAFORMA INTERNACIONAL
PER A LA SOSTENIBILITAT SOCIAL

02/20

RELATORIES "PER UN FUTUR INTERCULTURAL"

"EL BALANÇ ECONÒMIC DE LES MIGRACIONS"

SESSIÓ AMB **MARTA FORESTI.**

El balanç econòmic de les migracions

Ponent convidat: Marta Foresti, investigadora principal i directora de la Iniciativa de Mobilitat Humana a l'Overseas Development Institute (ODI)

CONTINGUTS

Síntesi	4
LA CONTRIBUCIÓ DE LES MIGRACIONS AL DESENVOLUPAMENT	6
El debat econòmic sobre la migració: combatre el relat de les xifres amb el relat del desenvolupament.....	6
Les polítiques públiques: de la dicotomia a la transversalitat i la coordinació en el disseny i la implementació.....	8
Els beneficis de la migració: el què i el com	9
La cooperació internacional: de la condicionalitat a la inversió.....	11
El rol de les ciutats: l'escenari pragmàtic i el bottom-linked approach	13
Referències.....	15

Aquesta síntesi s'ha realitzat a partir de les intervencions de la directora Foresti en el cicle de conferències "Per un futur intercultural" del projecte Re-City, que van consistir en una conferència pública, un seminari amb participants del món acadèmic de Catalunya i un dinar que reunia personalitats diverses del món econòmic, social, polític i empresarial de Catalunya. El conjunt d'activitats es va celebrar a Barcelona al Palau Macaya el novembre de 2019. L'ordre del contingut és temàtic i no representa l'ordre en el qual va ser expressat per la directora Foresti. Re-City és un projecte desenvolupat per la Fundació Catalunya Europa en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, "la Caixa" i el Club de Roma. "Per un futur intercultural" és el tercer repte del projecte Re-City que s'inicia després d'haver tractat els reptes "Combatre les desigualtats" i "Fem front al canvi climàtic".

Biografia

Marta Foresti és científica social i politòloga italiana, amb més de vint anys d'experiència treballant a l'Àfrica, l'Àsia, l'Amèrica Llatina i l'Europa Central i de l'Est. **Actualment treballa com a investigadora principal de l'Overseas Development Institute (ODI)**, a Londres, i és **directora de la Iniciativa de Mobilitat Humana**, liderant l'àmbit de migració pel desenvolupament i el compromís extern de l'institut, a tots els nivells. A més, també és investigadora Senior visitant a l'Institute of Global Affairs i a la London School of Economics (LSE)¹, i assessora principal de polítiques pel Global Compact on Migration (Pacte Mundial sobre Migració) i pel Sindicat de Recerca de l'Organització Internacional de la Migració (IOM).

El 1994 va obtenir una diplomatura en Estudis Europeus per la Universitat d'Amsterdam, el 1996 un màster i un grau en Filosofia de la ciència i la lògica per la Universitat Estatal de Milà, i el 2000 un màster en Mètodes d'Investigació en Ciències Socials per la LSE. Foresti ha treballat com a investigadora associada principal a Amnistia Internacional a Londres i com a assessora principal de Polítiques i programes de desenvolupament local al Departament del Tresor del Ministeri de Finances italià. El 2006 va entrar a l'ODI i fins al 2018 va ser membre del personal directiu, contribuint especialment a la definició de l'agenda estratègica i els objectius principals².

La seva àrea d'interès i especialització és extensa, de la qual destaca la política econòmica del desenvolupament; els drets i la justícia; el retiment de comptes i la transparència en temes d'assistència i ajuda; la inclusió social; la migració i la mobilitat humana, entre d'altres. Combina les seves tasques a l'institut amb conferències, seminaris i discussions diverses. Durant la seva carrera, Foresti ha escrit una gran quantitat de publicacions acadèmiques. De les més recents en destaca *Migration Policy Practice* (Foresti et al., 2018a), on explora la relació entre la migració i les diferents àrees de desenvolupament i com aquesta afecta la capacitat d'implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)³. I també *Migration and 2030 Agenda for Sustainable Development* (Foresti et al., 2018b), on ofereix recomanacions per incorporar la migració a l'Agenda 2030, amb l'objectiu d'assegurar que contribueixi a resultats positius de desenvolupament. Finalment, *Europe's refugees and migrants: hidden flows, tightened borders and spiraling*

¹ London School of Economics (n.d.). Marta Foresti. Recuperat el 5 de gener de 2020, de: <http://www.lse.ac.uk/iga/people/Marta-Foresti>

² Marta Foresti (n.d.). Recuperat el 5 de gener de 2020, de: <https://www.odi.org/experts/133-marta-foresti>

³ Naciones Unidas. Objetivos y metas de desarrollo sostenible - Desarrollo Sostenible. Recuperat el 5 de gener de 2020 de: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

costs (Foresti *et al.*, 2016), on conclou que és necessari que Europa adopti un enfocament més pragmàtic sobre la migració, que permeti gestionar millor el fenomen, lluny del control i la dissuasió.

El balanç econòmic de les migracions

Ponent convidat: Marta Foresti, investigadora principal i directora de la Iniciativa de Mobilitat Humana a l'Overseas Development Institute (ODI)

Síntesi

“El balanç econòmic de les migracions” va ser el títol de la segona sessió del cicle “Per un futur intercultural”. Aquesta sessió va ser conduïda per Marta Foresti, experta en migracions i directora de la Iniciativa de Mobilitat Humana de l'Overseas Development Institute, i moderada per Josep Oliver, catedràtic d'economia aplicada a la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'objectiu principal d'aquesta segona sessió era introduir la perspectiva econòmica dins del debat de les polítiques d'immigració, valorant quin podia ser el balanç, en termes generals, de la població migrant en el país d'acollida, així com la gestió pública feta des d'aquest darrer. Des d'un punt de vista més concret, Josep Oliver va introduir les realitats migratòries d'Espanya i Catalunya com a imprescindibles per entendre'n l'evolució socioeconòmica i cultural des de finals dels anys noranta fins a l'actualitat. Segons Oliver, la suma d'una tendència demogràfica decreixent des de finals dels anys vuitanta, juntament amb un sistema educatiu excessivament enfocat vers la universitat, van esdevenir el còctel precís perquè es filtrés la demanda de treball de les empreses cap a l'exterior, i a finals dels anys noranta comencés el primer gran procés migratori al país. Inicialment el procés migratori es caracteritzava per buscar perfils joves amb qualificacions professionals mitjanes-altes, però un cop iniciat aquest procés, es va retro-alimentar i enguany respon a necessitats diverses. La realitat va ser un creixement demogràfic i econòmic insòlit des de 1997 fins al 2007, atribuïble en un 40% directament sobre la immigració, segons dades del Banc d'Espanya. En el cas espanyol i català, el gruix més gran d'immigració que va arribar va ser no controlada, irregular, de poca qualificació i ocupada en sectors de treball de baix valor afegit, generalment al sector serveis i a la construcció. Hi havia molta mà d'obra que es concentrava en sectors protegits per la competència, amb uns salaris creixents però una competitivitat decreixent. Aquesta situació va causar un augment de l'endeutament exterior fins a distorsionar el mercat de treball i, successivament, tots els altres (habitatge, financer, demanda-consum, etc.).

Per a Oliver la lectura és catastrofista, però li permet concloure que si bé és evident que necessitem més immigració per créixer, també és imprescindible que les polítiques públiques es tracin vers la regulació, per tal de poder-la absorbir i integrar de forma raonable i efectiva. En aquest sentit, cal entendre l'estructura econòmica i productiva del mercat de treball per poder gestionar la demanda d'immigració de la forma més adequada possible, evitant així que la concentració d'immigració en certs sectors en redueixi el valor i els converteixi en precaris.

Per la seva banda, la perspectiva econòmica de les migracions en termes globals suposa parlar de mobilitat i desenvolupament. Marta Foresti es va centrar a valorar les dinàmiques migratòries i quina relació directa tenen amb el desenvolupament internacional. Quan el 2015 va explotar la mal anomenada “crisi dels refugiats” a Europa, la migració va esdevenir titular a tots els diaris i ràpidament va entrar a formar part de les principals agendes polítiques. En el context d'una crisi puntual, es va fer palès el fet que la gent es mou entre països i que aquesta és una forma part fonamental del procés de desenvolupament personal. Per això és molt important la manera com s'encara el debat i quina narrativa s'utilitza per parlar de la migració.

En aquest sentit, va definir un escenari polaritzat i dicotòmic on s'utilitzen dues categories excloents per a definir la situació en què es troben les persones: o bé s'és migrant (econòmic) o bé s'és refugiat. I mentre es fan esforços per mantenir aquestes dues categories ben separades, aquest exercici només perpetua una visió esbiaixada de la migració. Ambdues categories responen a situacions que no poden dissociar-se i de les quals, en l'imaginari col·lectiu de les persones, és impossible fer un balanç estrictament en positiu o negatiu. Per contra, el que cal és desmuntar els mites a partir d'entendre les realitats d'aquesta mobilitat: com són les persones, quina és la seva condició i per què es desplacen, així com quines són les seves aspiracions i les seves expectatives.

Globalment, els moviments de persones han crescut i s'han diversificat molt, i es preveu que s'intensifiquin encara més en el futur, esdevenint un dels aspectes definitoris de les societats contemporànies. El major nombre de transferències ocorren a nivell local o regional, per proximitat geogràfica, tot i que progressivament també està augmentant la migració internacional. A mesura que els països avancen en el seu procés de desenvolupament econòmic, el poder adquisitiu de les persones així com la informació que tenen al seu abast augmenta. Alhora, es produeix un major accés als mitjans de transport atès que els costos es redueixen, fet que facilita enormement la decisió d'emigrar.

Així doncs, la imatge en conjunt aporta una visió alternativa sobre els beneficis de la migració, en tant que és resultat del desenvolupament econòmic. No es tracta només d'un fet inevitable, sinó d'una història positiva que es produeix. En conseqüència, el focus d'atenció

cal que se centri en les polítiques públiques que es dissenyen i s'implementen, i com cal que aquestes polítiques aconseguixin maximitzar el potencial de la migració, consolidar-lo, i portar-lo a límits que compensin els possibles efectes negatius a curt, mitjà i llarg termini.

LA CONTRIBUCIÓ DE LES MIGRACIONS AL DESENVOLUPAMENT

El debat econòmic sobre la migració: combatre el relat de les xifres amb el relat del desenvolupament

El debat econòmic sobre la migració fa temps que guarda un lloc molt important a les retòriques i les agendes dels partits polítics i les institucions públiques. El balanç generalment negatiu que es fa de la gestió migratòria actualment dibuixa una distància molt gran entre la percepció de la ciutadania del país d'acollida i la realitat del fet migratori. L'evidència no s'ha tractat de forma rigorosa, sinó que s'han adoptat narratives simplistes que només han alimentat mites i prejudicis al voltant de la migració, responent a biaixos de tipus social. Així, les sensacions d'invasió i de crisi en moments puntuals han estat utilitzades, a nivell europeu, per forces d'extrema dreta anti-immigració i xenòfobes per canalitzar els vots de por de la població. Una població que, per contra, en termes generals no presenta visions contràries a la migració, sinó preocupació per la percepció de descontrol.

En aquest sentit, **en primer lloc, cal que el debat econòmic contraresti aquestes narratives amb fets i evidències.** L'any 1990 la migració global es va estimar en 153 milions de persones, i l'any 2017 la xifra havia crescut fins aproximadament 258 milions, que representa un 3,4% de la població mundial. Certament, la migració existeix i les perspectives són que augmenti progressivament en el futur, ja que els costos de moure's es redueixen, els mitjans de transport esdevenen més accessibles i augmenta la informació disponible i la comprensió d'aquesta informació. Aquests elements són imprescindibles per tal que les persones puguin fugir de la pobresa o de conflictes. Malgrat les percepcions, l'emigració internacional només en representa un percentatge molt petit, ja que la major part continua essent local i regional, bé al mateix país o al país veí, per qüestió de proximitat geogràfica i també cultural. Per exemple, el 53% dels emigrants de l'Àfrica romanen en altres països africans. Així, els comportaments de mobilitat varien enormement en funció del context, i és un aspecte a no oblidar en els debats polítics. Cal fugir de l'enfocament restrictiu nord-sud i adoptar una perspectiva dels moviments a nivell nacional i local. Alhora, cal combatre les pròpies percepcions nacionals sobreestimades sobre el nombre de migrants i refugiats, els costos de gestió, les subvencions rebudes o els sistemes de pensions. Per exemple, segons dades de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR), l'any 2018 el percentatge

de refugiats i migrants al Regne Unit era del 14%, mentre que la percepció de la ciutadania s'elevava fins al 27%.

En els casos en què es fuig del conflicte o de la pobresa, les persones arriben a arrisquen la seva vida per poder viure millor, encara que l'absència de rutes legals i segures pugui implicar la mort pel camí. Segons Foresti, el paper que juguen les expectatives i les aspiracions a la vida de les persones és una part del trencaclosques que sembla no tenir-se en compte a nivell públic i polític, i en canvi representa un element crucial per desxifrar com cal actuar des dels països d'acollida. La idea que podem canviar el destí d'aquestes persones amb un control fronterer més estricte no és la resposta i, a més, està condemnada al fracàs, tal com ens mostra l'exemple de la mal anomenada crisi de persones refugiades de 2015. Per contra, davant l'arribada de persones migrants, que és inevitable i desitjable, el que és pertinent és adoptar un enfocament més pragmàtic i positiu, que permeti l'adopció de polítiques més realistes i eficients. És a dir, ser comunicatiu i transparent en els fets i la seva gestió. És imprescindible tenir en compte els costos, però cal veure'ls com una inversió que permetrà obtenir uns beneficis a nivell conjunt i també global i, en últim terme, un major desenvolupament.

Alhora, la pròpia migració i el contacte amb gent diversa són imprescindibles per crear aquest context de polítiques gràcies a les quals poder assolir resultats socials i econòmics molt més favorables a curt, mitjà i llarg termini. **La visió de la diversitat com una oportunitat a convertir en benefici, i no com un repte que suposi una amenaça per a la governabilitat.**

Per altra banda, **també cal que el debat econòmic evolucioni i introdueixi un relat molt més profund, lligat a la comprensió del funcionament de les dinàmiques de mobilitat, les aspiracions i les expectatives que configuren el desig d'emigrar.** En aquest sentit **el nexa migració-desenvolupament és indestruïble.** Un major desenvolupament econòmic (amb l'augment de salaris) i social (amb l'augment dels nivells educatius i de l'accés a la informació) en el país d'origen porta les persones a poder-se traslladar, a tenir l'oportunitat d'augmentar la seva productivitat, maximitzar les seves perspectives d'ingressos i assolir un millor nivell de vida. Aquest és el cas dels països menys desenvolupats, que en les seves trajectòries de desenvolupament pateixen fortes emigracions de població cap a països amb rendes mitjanes. Només quan els països menys desenvolupats milloren substancialment el nivell de renda, l'emigració decau.

En el marc d'aquest nou enfocament, cal repensar l'ús que els països d'acollida fan de l'ajuda internacional que donen als països d'origen o en vies de desenvolupament. Aquesta ajuda ha estat mal usada en el passat. L'ajuda subjecta a condicions ha estat sempre una eina molt poderosa per a la diplomàcia internacional, essent la migració el darrer exemple. L'enviament de diners a països d'origen (per exemple, el Níger) com a condició perquè aquests tanquin les seves fronteres i evitin la migració en primer terme ha acabat resultant en una major

desestabilització i conflicte per a la població del país d'origen. Definitivament, s'ha demostrat que no és la via a explotar. Per això, **Foresti va proposar una nova perspectiva, basada en la idea d'utilitzar aquesta ajuda com a inversió en trànsit, amb l'objectiu de crear oportunitats de desenvolupament** en aquells països d'enllaç per on transcorren les persones des del seu país d'origen vers al seu destí final. Es tracta de plantejar aquesta ajuda no com un fre a la migració sinó com un facilitador, des d'un sentit de desenvolupament. Al seu torn, això implica un canvi enorme en la narrativa de la migració, fixant-se en els efectes positius i a llarg termini pels països d'acollida.

Les polítiques públiques: de la dicotomia a la transversalitat i la coordinació en el disseny i la implementació

La importància d'articular i definir un debat econòmic sobre la migració que se centri en el desenvolupament interpel·la directament les polítiques públiques que es dissenyen i s'implementen per aconseguir treure el major profit del nexa migració-desenvolupament.

Per tal que sigui així, **la primera bona pràctica és traçar la migració com una variable transversal** en les polítiques públiques, i no una part específica d'aquestes. No com una variable que s'ha de resoldre, sinó com una variable que s'ha d'incloure i potenciar per tal que brindi beneficis per a la comunitat, en general. Cal trencar amb el debat de la dicotomia migrant-refugiats i fugir d'aquesta polarització. Parlar menys de la migració i dels esforços, i més sobre la integració i els seus beneficis, i com treballar per tal que aquests beneficis reverteixin en la societat al més aviat possible. Les premisses que inevitablement han de guiar aquesta transversalitat són: **el reconeixement de la diversitat, la necessitat d'interacció i la igualtat, és a dir, la garantia d'igualtat d'oportunitats**. Com a exemples de materialització, Foresti va esmentar els següents aspectes que cal considerar per tal de trobar-hi solucions. Primer, les barreres d'entrada i d'interacció i integració que suposa el desconeixement de la llengua, causant la segregació espacial, social, econòmica i política de la població migrada afectada. Segon, la importància de combatre el fracàs escolar i treballar per potenciar la seva participació política, amb l'objectiu de visibilitzar i representar els interessos i les necessitats de tota la societat en la seva diversitat. Tercer, la necessitat de convergència de les institucions públiques amb els interessos del mercat laboral i del sector privat. L'Estat aconseguirà un procés migratori més controlat i regularitzat, a través d'analitzar les necessitats de demanda del mercat de treball i seleccionar els perfils de població migrada convenients per suplir-la.

La segona bona pràctica té a veure amb la necessitat de més coordinació i cooperació a nivell institucional entre els diferents nivells de l'administració. Tenint en compte que les competències de les administracions són diferents pel que fa a la gestió de la migració i la diversitat de les societats, la coordinació i la cooperació esdevenen fonamentals per garantir

que tots els aspectes d'aquesta gestió puguin cobrir-se amb èxit, i no generin situacions de vulnerabilitat o buits legals. Implica, per tant, conèixer els marcs d'actuació globals acordats i les legislatives nacionals, i valorar que no entrin en contradicció. Paral·lelament, que tots aquests compromisos i legislacions puguin traslladar-se en accions i estratègies concretes en l'àmbit regional i local. En aquest sentit, Foresti va esmentar **la importància de compartir experiències amb altres ciutats**, per poder comparar com es confronten els mateixos reptes o problemes i també per identificar altres àrees concretes a explorar i unir esforços.

- **Els beneficis de la migració: el què i el com**

Marta Foresti i Josep Oliver van coincidir a afirmar que **la contribució de la migració al creixement és indubtable en tots els aspectes. Si es vol creixement, es necessita migració.** El debat econòmic sobre aquesta contribució sovint ha centrat l'anàlisi en un rigorós balanç entre els costos i els beneficis que aquesta migració suposa per al país d'acollida, per bé que no s'emfatitza prou fins a quin punt aquest balanç depèn del context, i de com políticament es gestiona aquest context per fer-lo més o menys favorable. La idea que la migració és un fenomen bo per a tothom i a tot arreu és quelcom que va lligat a la importància d'abandonar les narratives simplistes. En aquest sentit, ambdós van tornar a ressaltar la distància que existeix entre la percepció pública i la realitat d'aquest balanç. I davant d'un debat que ha estat excessivament polititzat, Foresti apunta la necessitat de tractar els recursos econòmics de forma més intel·ligent. És a dir, **cal adoptar un enfocament que persegueixi els beneficis de la comunitat en general, amb la finalitat d'aconseguir la sostenibilitat del desenvolupament econòmic, social i cultural de les comunitats a nivell local.** Aquest mateix enfocament a nivell de ciutats esdevé especialment rellevant si es treballa per escurçar el temps que portarà a la comunitat a percebre el potencial d'aquests beneficis.

De manera més detallada, Oliver i Foresti van dividir els **beneficis i els costos de la migració** en tres dimensions: l'econòmica, la social i la cultural. Respecte **el nivell econòmic**, consideren que existeix un gran consens entre els economistes sobre la contribució positiva que la migració té sobre el creixement del PIB i els guanys de productivitat arreu del món. En els països d'acollida la demanda es veu fortament incrementada, i per tant hi ha més consum. En els països d'origen també incrementen els ingressos provinents de les remeses, els fluxos financers més importants per a aquests. Per contra, el creixement ocupacional que s'observa en els països d'acollida produeix efectes poc nítids tant als salaris com a la balança fiscal. Sovint l'excessiva oferta d'immigrants concentrada en certs sectors afecta negativament l'estructura productiva, ja que tendeix a reduir el valor d'aquest sector, disminuint els salaris i la competitivitat. En el cas d'Espanya, Oliver va explicar com la immigració, entre 1997-2007, va contribuir al creixement ocupacional que es va produir: va passar de 12 a 20 milions de persones. La majoria tenia un perfil de qualificació baixa, que va acabar ocupada bàsicament en el sector de la construcció i els serveis. Això va causar dos efectes salarials totalment

diferents per a la població nativa, desestabilitzant completament l'estructura productiva del país i augmentant notablement la desigualtat. Per un costat, aquella població que també es trobava ocupada en els mateixos sectors va patir una baixada dels salaris per l'excessiva concentració. Per l'altre costat, la demanda de treball d'alt valor afegit va augmentar, i qui en va sortir més beneficiat van ser els treballadors amb perfils més professionals i tècnics. En la mateixa direcció, com que la majoria d'aquesta immigració es trobava ocupada en els sectors més perjudicats per la crisi, també van patir de forma més severa la desocupació. Tenint en compte que va ser un procés migratori descontrolat, on no es va pensar en les necessitats econòmiques i productives del país, i que molta d'aquesta immigració no tenia les habilitats ni les capacitacions per reciclar-se cap a altres àrees d'ocupació, va haver-hi un gruix important de la població que va esdevenir aturada estructural.

La intersecció entre el mercat de treball i la migració és un aspecte sobre el qual tant Marta Foresti com Josep Oliver van voler aturar-se per tal d'exemplificar l'**excessiva precarització laboral de la població migrada**. Seguint amb la lògica del nexa migració-desenvolupament, per un costat, l'oferta de treball digne i decent atrau i modula la migració, i per l'altre costat, la mateixa migració actua com a generador de resultats productius i laborals dignes al país d'acollida. Pel que fa al primer, l'evidència suggereix que les condicions de treball o de falta de treball al país d'origen són força explicatives per a l'emigració, però també la percepció d'un ambient molt més positiu en el país d'acollida, on hi hagi millors oportunitats educatives i més autonomia i flexibilitat en el lloc de treball. La imatge i l'estatus són dimensions importants del que la gent guanya o perd en un lloc de treball, i la realitat és que en els països d'acollida hi ha concentració desproporcionada de persones migrants en llocs de treball precaris. Segons l'Organització Internacional del Treball, el 2014 als països de l'OCDE el 16% dels migrants ocupats es trobaven en llocs poc-qualificats, respecte del 7% dels nacionals. L'explicació a aquesta situació és complexa, i és apropiat subratllar que moltes persones migrants, malgrat la pròpia percepció d'estar precaritzades, prefereixen resistir en els països d'acollida per la sensació de fracàs o de decepció que suposaria tornar, i amb l'esperança que quedar-se els oferirà oportunitats d'aprendre la llengua, noves capacitats i la construcció i extensió de les seves xarxes socials. Si més no, mentre això no ocorre, la integració d'aquestes persones a la societat esdevé un repte molt complex.

Pel que fa a la migració com a generador de resultats productius i laborals dignes al país d'acollida, globalment la migració té un impacte insignificant quant a la generació de resultats en el mercat de treball d'acollida, però a nivell nacional la imatge que emergeix és diversa. El gènere és un element important, en tant que les dones natives apareixen com el col·lectiu afectat més negativament per la presència de dones migrants en el mercat de treball. Els estudis ho argumenten per la sobre-representació de les dones en treballs temporals i més vulnerables, que alhora són els que entren en competència amb l'arribada de nous treballadors al mercat. Als països de trànsit, els fluxos migratoris, juntament amb les ajudes

dels governs d'acollida i dels prestadors, poden ajudar a revitalitzar l'economia local a partir de la creació de nous llocs de treball relacionats amb la migració, i també per l'augment en la demanda local i el consum. I als països d'origen, les remeses poden ser utilitzades per conduir processos específics de canvi econòmic, incloent-hi la creació de llocs de treball i l'estimulació de la demanda de treball (Mallet, 2018).

En relació amb la dimensió **social**, la contribució de la població migrada és difícil de mesurar i, per tant, de valorar. Es poden agafar aspectes com ara el capital humà, l'educació, la sanitat, el benestar, etc. La visió que Foresti va aportar és la d'analitzar quina és la inversió que es requereix per la integració d'aquestes persones dins de la societat i que puguin experimentar els mateixos drets i puguin tenir les mateixes oportunitats. Segons l'autora, en termes generals la presència de persones migrants en una societat pot tenir efectes amplis i positius, però tot depèn del context, dels costos i les inversions que es vulguin assumir. Sobre aquest aspecte, l'educació s'assenyala com l'element crucial per assegurar un guany a llarg termini. I és que la manera que tenen les persones migrants d'accedir a l'educació és exactament igual que la població nativa, per tant les respostes no tenen a veure amb què fem amb la migració, sinó què fem per qualificar la població en general i combatre tots els mals de l'estructura productiva i de mercat.

Respecte a la **dimensió cultural**, Foresti va apuntar que és la que presenta més incògnites. Fins ara, no s'han començat a entendre els aspectes culturals, ni per què les persones de diferents cultures poden entrar en col·lisió. De fet, malgrat que les cultures es barregin sovint, la qüestió cultural es tracta de forma separada o aïllada i això perpetua l'estigma, els mites i la segregació. El camí que proposa és parlar i treballar com a societat en conjunt, essent conscients de com les diversitats operen dins del seu funcionament, procurant cobrir les necessitats i redistribuint els beneficis.

La cooperació internacional: de la condicionalitat a la inversió

El fenomen de la migració s'ha d'entendre lligat al desenvolupament i des d'una visió global, que exigeix el compromís internacional per cooperar vers una mateixa direcció. En aquest sentit, Foresti destaca els avenços fets per les Nacions Unides per articular un marc general conceptual entorn al desenvolupament i les migracions. Pel que fa al **desenvolupament**, el 2015 es van aprovar els **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** dins de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible. Malgrat les pressions de molts sectors per introduir la migració com un objectiu més, aquesta es menciona com a objectiu concret dins de diferents ODS. Foresti destaca l'Objectiu 10: Reducció de les desigualtats, i en concret la meta 10.7 ("Facilitar la migració i la mobilitat ordenades, segures, regulars i responsables de les persones, inclús per mitjà de l'aplicació de polítiques migratòries planificades i ben

gestionades”), i les oportunitats que el vincle entre migracions i desenvolupament pot generar (Foresti *et al.*, 2018). El marc definit que s’aprova té un caràcter abstracte i general, i Foresti ho percep com un avantatge, perquè permet una fàcil translació a nivell de polítiques públiques nacionals i locals, comptant ja amb alguns exemples de ciutats concretes. Com a primer exemple, **Barcelona** juga un rol important en l’impuls a l’Agenda 2030, per relançar la cooperació internacional en un àmbit tan complex i tan necessari com la regió euromediterrània. Actualment la ciutat ja compta amb una arquitectura d’estratègies i plans d’acció que resulten coherents amb els continguts substantius (objectius i fites) plantejats per l’Agenda 2030⁴. Un altre exemple és la regió metropolitana de **Rio de Janeiro**, referent en aspectes de desenvolupament sostenible i xarxes urbanes, en particular per la implementació, al nivell subnacional, de l’Objectiu 11: Ciutats i comunitats inclusives, segures, resilients i sostenibles. Igualment, la ciutat de **Nova York**⁵ és referent per desplegar un pla de desenvolupament anomenat “OneNYC”, basat en els principis de creixement, equitat, sostenibilitat i resiliència. Aquest pla pretén alinear els seus propòsits amb els ODS equivalents, amb l’objectiu de poder identificar quins buits hi ha en el disseny i la implementació de les polítiques actuals, així com d’avaluar el nivell d’ambició d’aquestes.

Pel que fa a la **migració**, el 2018 es va aprovar el Pacte Mundial sobre la Migració⁶, que representa el primer acord negociat entorn un enfocament comú per tractar la migració internacional en totes les seves dimensions. Els 23 objectius que el componen emfatitzen el principi de responsabilitat compartida entre els països d’origen, trànsit i destí, així com la importància de trobar solucions innovadores que incentivin la col·laboració de múltiples agents.

La realitat d’ambdós documents és que tracten aspectes el mandat dels quals recau generalment en els governs nacionals. Alhora, el fet que aquests no siguin vinculants i no hi hagi un sistema d’avaluacions més periòdiques genera molts dubtes sobre si els estats prendran accions per millorar la situació. Per contra, sí que hi ha una gran voluntat i expectació que els compromisos acordats puguin implementar-se a nivell regional i local, on la realitat migració-desenvolupament és més tangible i, per tant, les mesures més eficaces. Per exemple, els temes relacionats amb la integració de la població migrada a les comunitats i al mercat de treball depèn en gran mesura de les estructures polítiques locals, les quals poden centrar-se en l’accés i la provisió de serveis, així com l’apoderament i millora de

⁴ La ciutat compta amb el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2022, l’Estratègia d’inclusió i de reducció de les desigualtats socials 2017-2027, el Pla per a la Justícia de Gènere 2016-2020, el Pla Director de Cooperació per a la Justícia Global de Barcelona 2018-2021. Vegeu: Ajuntament de Barcelona. (2019). *Informe sobre localització dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) 2030 a Barcelona* (p. 3-4). Barcelona: Diputació de Barcelona. Recuperat de: https://www.diba.cat/documents/167993676/190765953/AJTBCN_InformeLocalitzaci%C3%B3Agenda2030aBarcelona_20190329.pdf/6689959b-881d-43e8-ae1e-8c64fb9920d5

⁵ Sustainable Development Solutions Network (SDSN) (2016). *Getting started with the SDGs in Cities*. SDSN. Recuperat de: <https://irp-cdn.multiscreensite.com/6f2c9f57/files/uploaded/Cities-SDG-Guide.pdf>

⁶ Global Compact on Migration (2020). <https://www.iom.int/global-compact-migration>

capacitats d'aquesta població. En aquest sentit, Foresti destaca que recentment hi ha hagut progressos, com és la celebració del 5è Fòrum d'Alcaldes sobre Mobilitat Humana, Migració i Desenvolupament⁷, durant la Cimera de Marrakech el 2018. Un espai anual on els líders locals poden compartir solucions pràctiques i innovadores entorn la governança de la migració, la protecció de drets i la promoció d'un creixement econòmic urbà i inclusiu és una bona iniciativa.

Foresti conclou que **la cooperació internacional en matèria de migració s'ha de transformar de la condicionalitat a la inversió, del curt termini al llarg termini i de les conseqüències a les causes**. I aquest canvi de paradigma global només podrà produir-se si es concep i s'inclou el desenvolupament com un element intrínsec de l'equació.

El rol de les ciutats: l'escenari pragmàtic i el bottom-linked approach

Històricament, les ciutats constitueixen espais de trobada entre persones provinents d'arreu, que comparteixen la voluntat i el desig de millorar les seves oportunitats de progrés i desenvolupament vital. Fruit d'aquest intercanvi, les ciutats esdevenen espais de contestació constant davant de situacions o decisions que facin perillar les oportunitats de maximitzar aquestes potencialitats. La governança diària, doncs, exigeix allunyar-se de la retòrica per centrar-se en l'acció, treballant des d'un **escenari menys polititzat i més pragmàtic** i que agrupi tothom.

En aquest sentit, vinculant migració i desenvolupament, **Foresti va proposar utilitzar el *bottom-linked approach* com un nou enfocament d'actuació**. Es tracta de dotar de centralitat les actuacions que sorgeixen de les persones directament implicades, tot promovent una gestió pública que estigui compromesa amb la participació de la diàspora⁸, que es preocupi de parlar i entendre les característiques i el funcionament de les comunitats, facilitant-ne l'adaptació i permetent-ne la integració. Al mateix temps, suposa parlar d'una gestió pública que miri els recursos i les inversions necessàries per poder implementar accions i programes concrets, com són la provisió de serveis públics (educació, salut i serveis socials). Una gestió pública que, en fer-ho, s'asseguri que la redistribució sigui totalment equitativa i eficient, amb l'objectiu de revertir els dèficits i millorar la percepció de la ciutadania.

Per últim, d'aquest pragmatisme en la governança se'n deriva també la concepció de la ciutat no com un ens aïllat sinó en connexió amb la resta. En un món cada vegada més interdependent, on creix la importància i l'autonomia local, **el potencial de les ciutats només podrà ser possible des de la cooperació**, des de l'aprenentatge constant i mutu.

⁷ Global Mayoral Forum | Migration for development, 2020.

<http://www.migration4development.org/en/events/global-mayoral-forum>

⁸ Per diàspora s'entén el conjunt de pobles o comunitats d'un mateix origen o una mateixa condició establertes en diferents països.

De manera resumida, es recullen a continuació les principals idees que es van debatre en aquesta sessió. En primer lloc, un debat econòmic sobre la migració que es basi en el pragmatisme, en comprendre les raons que porten les persones a voler-se traslladar, lligades indistriablement al desenvolupament. En segon lloc, revisant el nexa migració-desenvolupament i treballant perquè la diversitat es converteixi en un benefici que es redistribueixi per a tota la societat i que alhora assegurui un desenvolupament sostenible que no posi en perill les estructures econòmiques, socials i culturals. En tercer lloc, replantejar-se l'ajuda al desenvolupament i la cooperació, perquè l'ajuda internacional que es proveeixi als diferents països ha de conceptualitzar-se com una inversió per al desenvolupament, destinada als països de trànsit, on ocorre el moviment. I a nivell de polítiques públiques, en quart lloc, la migració i la gestió de la diversitat exigeix un tractament transversal, tant en el seu disseny com en la seva implementació, així com una coordinació i cooperació entre tots els nivells institucionals i de l'administració, i de tots els actors de la societat. El paradigma de governança del *bottom-linked* pren especial rellevància, i són les ciutats i el món local l'escenari més apropiat des d'on començar a implementar-lo.

Referències

Beresford, J.; Cosgrave, J.; Dempster, H.; Foresti, M.; Hargrave, K.; Massa, I.; Rea, J. (2016, setembre). *Europe's refugees and migrants: Hidden flows, tightened borders and spiralling costs*. ODI. Recuperat de: <https://www.odi.org/publications/10558-europe-s-refugees-and-migrants-hidden-flows-tightened-borders-and-spiralling-costs>

Clemens, M.; Foresti, M.; Hagen-Zanker, J.; Kuch, A.; Long, K.; Mosler, E.; Samuels, F. (2018a, setembre - octubre). *Migration Policy Practice*, VIII (3). Recuperat de: <https://publications.iom.int/books/migration-policy-practice-vol-viii-number-3-september-2018-october-2018>

Foresti, M.; Hagen-Zanker, J.; Long, K. (2018b, setembre - octubre). Migration and its link to 2030 Agenda for Sustainable Development. *Migration Policy Practice*, VIII (3), 2–5. Recuperat de: https://publications.iom.int/system/files/pdf/mpp_special_issue_35.pdf

Foresti, M.; Hagen-Zanker, J.; Dempster, H. (2018c). *Migration and development: How human mobility can help achieve the Sustainable Development Goals* [PDF] (p. 6-8). London: ODI. Recuperat de: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/12421.pdf>

Mallet, R. (2018). *Decent work, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development* [PDF] (p. 2-9). London: ODI. Recuperat de: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/12390.pdf>

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya

EN ASSOCIACIÓ AMB:

AJUNTAMENT DE SANT BOI DE LLOBREGAT

